

Το ιστορικό υπόβαθρο των ενεργειακών σχέσεων ΕΕ - Ρωσίας (Στασινόπουλος Σπυρίδων, ΜΑ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=159303>]

2.ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΕ-ΡΩΣΙΑΣ

Η ανάπτυξη του θέματος των σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και Ε.Ε τοποθετείται σε ένα πλαίσιο ανάπτυξης εξωτερικής πολιτικής των δύο μερών. Ο ολοένα και αναδυόμενος τομέας της ενέργειας στο διεθνές οικονομικό & πολιτικό προσκήνιο, εντάσσεται σε ένα μακρύ κατάλογο επιμέρους πολιτικών που αποτελούν την εξωτερική πολιτική των δύο μερών. [4] Είναι εμφανές, πως η ενεργειακή δύναμη των Ρώσων για παράδειγμα χρησιμοποιείται σαν ένα στρατηγικό όπλο για να επιτευχθούν βαθύτεροι πολιτικοί στόχοι ,όπως η ισχυροποίηση της χώρας στο διεθνές πεδίο δράσης. Στόχος της εργασίας δεν είναι μόνο η παρουσίαση της ενεργειακής πολιτικής των δύο πλευρών και το πώς συσχετίζονται ,αλλά και το πως ο τομέας αυτός στηρίζει γενικότερα την πολιτική που ακολουθούν οι χώρες σε επίπεδο διεθνών σχέσεων. Οι σχέσεις μεταξύ των δύο πλευρών άρχισαν να εξελίσσονται σταδιακά και εξαρτώμενες από το διεθνές περιβάλλον και την αλλαγή συσχετισμών (Ψυχρός Πόλεμος, διάλυση ΕΣΣΔ κ.α.). Με την πάροδο του χρόνου παρατηρήθηκε μια εμβάθυνση στην συνεργασία και στον διάλογο που ουσιαστικά έχει φέρει το επίπεδο των σχέσεων στο σημερινό σημείο.

Αρχικά πρέπει να αναφερθούμε στην ιστορικότητα εμφάνισης αυτού του είδους της πολιτικής ανάμεσα στις δύο πλευρές. Η παρούσα εργασία επρόκειτο να επικεντρωθεί στην περίοδο από αρχές του 2000 μέχρι και σήμερα που παρατηρείται έντονη δραστηριότητα στον τομέα.

Η ταχεία ανάπτυξη της Ρωσίας στον τομέα αυτό επήλθε μετά την διάλυση της ΕΣΣΔ και κυρίως με την άνοδο του Βλαντιμίρ Πούτιν στην εξουσία το 2000. Η επιρροή του Ψυχρού πολέμου στις σχέσεις Ε.Ε και Ρωσίας ήταν δεδομένη. Η σύγκρουση ΗΠΑ και ΕΣΣΔ δεν άφησε ανεπηρέαστη και την σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία βέβαια σαν ενιαία πολιτική οντότητα συγκροτήθηκε σταδιακά.

Το γεγονός πως οι Ευρωπαϊκές χώρες που ανήκαν στην ΕΟΚ και στην μετέπειτα μετεξέλιξη αυτής , τάσσονταν με το μέρος των ΗΠΑ τόσο με οικονομικές και πολιτικές συμφωνίες καθιστούσε δύσκολη την επαφή ΕΣΣΔ -Ευρώπης και την ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων μεταξύ τους. Οι πρώτες εμπορικές επαφές σε ενεργειακό επίπεδο χρονολογούνται στο 1957 , όπου η κρατική Ιταλική εταιρεία ENI, παρά το βέτο αμερικανικών και αγγλικών εταιρειών ,σύναψε ιστορική συμφωνία με την ΕΣΣΔ στην μεταφορά πετρελαίου και υδρογονανθράκων. Στα τέλη της δεκαετίας 1960 υπογράφηκε η πρώτη συμφωνία με χώρες της Ευρώπης όπως η Αυστρία, η Γερμανία (μέσω της εταιρείας Ruhrgas) και η Ιταλία (ENI) που αφορούσε την παροχή φυσικού αερίου από την περιοχή της Ρωσίας σε Ευρωπαϊκό πεδίο.

Η δεκαετία 1970 αποτέλεσε ουσιαστικά την απαρχή της ενεργειακής εξάρτησης της Ευρώπης από την Ρωσία με την κατασκευή των πρώτων υποδομών για την

αποθήκευση και μεταφορά ενέργεια. Την δεκαετία αυτή ,εμφανίστηκαν οι πετρελαϊκές κρίσεις του 1973 & 1979 [5] ,που οδήγησαν την Ευρώπη στο να αρχίζει να στρέφεται σε εναλλακτικές λύσεις σχετικά με τον ενεργειακό εφοδιασμό της. Το εμπάργκο πετρελαίου που ανακήρυξαν οι «πλούσιες» σε αποθέματα αραβικές χώρες ,που είχαν συγκροτήσει τον Οργανισμό Αραβικών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (ΟΑΠΕΚ) έστρεψε την Ευρώπη να ασχολείται με όρους όπως η ενεργειακή ασφάλεια και ο ενεργειακός πλουραλισμός, στον οποίο εντασσόταν και η Ρωσία. Μέχρι και το τέλος της ΕΣΣΔ και του Ψυχρού πολέμου η επαφή των δύο πλευρών στον τομέα αυτό κινούνταν σε χαμηλά επίπεδα. Όμως αυτό που είχε επιτευχθεί ήταν το ξεκίνημα μιας αλληλεπίδρασης και ενός διαλόγου για περαιτέρω συνεργασία που έγινε πράξη με την πάροδο του χρόνου. Η Ρωσία ως αναδυόμενη δύναμη στον συγκεκριμένο χώρο είχε να αντιμετωπίσει ήδη ισχυρές χώρες με μεγάλο δίκτυο ενεργειακής υποστήριξης όπως οι ΗΠΑ, οι Αραβικές και Ασιατικές χώρες. Η αντιστροφή των συσχετισμών άρχιζε να λαμβάνει χώρα με την ριζική πολιτειακή αλλαγή που έλαβε χώρα στην Ρωσία με τον κρατικό παρεμβατισμό να δίνει την θέση του στην φιλελευθεροποίηση του κράτους από το 1991 και μετά.

Ο διάλογος για το ζήτημα της ενέργειας άρχισε επίσημα και σαν θεσμός το 1986 ,όταν ο τότε πρωθυπουργός της Ολλανδίας R.Ljubbbers πρότεινε την ένταξη της ΕΣΣΔ στην ατζέντα της Ένωσης, κάτι που τελικά άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά το 1991 με την ένταξη της Ρωσίας στο “European Energy Chapter” ,το οποίο εμπεριείχε τόσο διεθνείς κανονισμούς σχετικά με τον ενεργειακό παράγοντα όσο και τις χώρες που είχε η ΕΕ ενεργειακές σχέσεις (κυρίως της Ευρ-Ασίας). Το 1994 είναι μια σημαντική χρονιά στις σχέσεις των δύο πλευρών και στις ενεργειακές σχέσεις καθώς υπογράφεται συμφωνία συνεργασίας ειδικά μεταξύ της Ε.Ε και της Ρωσίας [6] (Partnership & Cooperation Agreement) ,που αποτέλεσε και την νομική υποστήριξη του διαλόγου που είχε ξεκινήσει προς μια κατεύθυνση εμβάθυνσης των Ευρώ-Ρωσικών σχέσεων. Αυτή η συμφωνία τέθηκε σε ισχύ από το 1997 και αφορούσε εκτός των άλλων πρόβλεψη για το πώς και πότε θεσμικά θα συνεργάζονται οι δύο πλευρές μέσω των αντιπροσώπων τους. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990, το πιο κομβικό σημείο που ισχυροποίησε αυτούς τους δεσμούς, αποτέλεσε η υπογραφή μνημονίου συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών στις 11 Φεβρουαρίου 1999 αλλά και η υπογραφή από μέρους της Ρωσίας του πρωτόκολλου του Κιότο.

Η περίοδος που εξετάζουμε είναι μετά το 2000, όταν η Ρωσική κυβέρνηση του Πούτιν έδωσε άλλη βαρύτητα στο ζήτημα στην προσπάθεια, κατά πολλούς [7], «ηγεμονικής» επικράτησης της, ειδικά με τα τεράστια ενεργειακά αποθέματα που διαθέτει. Η παρατήρηση σε μακροοικονομικούς δείκτες της Ρωσίας φανερώνει την

επιρροή που είχε η έμφαση της οικονομικής ανοικοδόμησης της στον συγκεκριμένο τομέα.

Η τεράστια αύξηση εξαγωγής φυσικού αερίου, και άλλων ενεργειακών προϊόντων κυρίως προς την Ε.Ε αποτελεί έναν από τους κορυφαίους λόγους που κατέστησαν την Ρωσία τον βασικότερο οικονομικό εταίρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε σημείο ενεργειακής εξάρτησης. Την ίδια περίοδο είναι που η Ε.Ε αρχίζει και δίνει μεγάλη σημασία στην ενέργεια κάτι που φάνηκε από τις αποφάσεις που πάρθηκαν στην Λισαβόνα το 2007 και τον σχεδιασμό για την δράση και τους στόχους μέχρι το 2020 και πιο μετά με τελικό ορίζοντα το 2050. Ανάμεσα στους βασικούς πυλώνες της πολιτικής που χτίζει η Ευρώπη είναι η αύξηση του ανταγωνισμού και η σταδιακή απεξάρτηση από την Ρωσική παραγωγή ενέργειας και η στροφή τόσο στην αύξηση της παραγωγής στο Ευρωπαϊκό έδαφος μέσω κυρίως των ανανεώσιμων πηγών αλλά και σε εναλλακτικές πηγές από χώρες εκτός Ε.Ε.

[Συνεχίζεται]

4. Paul J. Saunders, Robert Legvold, Mikhail Kroutikhin, "Russian Energy Policy and Strategy", NBR Analysis, 2008, σελ. 14

5. Robert Barsky, Lutz Kilian, OIL AND THE MACROECONOMY SINCE THE 1970s, , NBER WORKING PAPER SERIES, NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH, October 2004

6. Partnership and Cooperation Agreements (PCAs): Russia, Eastern Europe, the Southern Caucasus and Central Asia- Council and Commission Decisions with Russian Federation: 97/800/EC

7. Nygren B., "The Rebuilding of Greater Russia: Putin's Foreign Policy towards the CIS countries", Abingdon -Oxon 2008, σ. 20